

Heikki Meriläinen.

Kansankirjailija ja Karjalan kansantiedon suuri kerääjä.

I.

Kansankirjailijan ja runonkerääjän *Heikki Meriläisen* nimi on kansallemme hyvin tunnettu. Hänen kirjailijatoimensa ja runonkeruunsa herätti aikoinaan suurta, hyvin ansaittua huomiota. Kun tulevassa joulukuussa tulee kuluneeksi *kahdeksankymmentä vuotta* hänen syntymästään, on meillä syytä palauttaa muistoon hänen elämänsä ja työnsä pääpiirteet. "Toukomiehelle" on siihen sitäkin suurempi velvollisuus, ja voimme sanoa — mieluisa velvollisuus — kun Meriläisen keräysten kautta Vienan läänin taitat tulivat unholan yöstä pelastetuiksi aivan yhdennellätoista hetkellä. Ilman hänen satapeninkulmaisia hiihtoretkiänsä Perä-Pohjolan tulipalopakasissa olisi suurin osa muinaisia taikoja hukunut ainaiseksi Tuonen mustaan virtaan, josta ei kukaan olisi voinut niitä esiin haravoida mahtajain mentyä Manan majoille. Eikä, inhimillisesti katsoen, olisi tämän ilman kannen alla löytynyt toista miestä, joka olisi kyennyt tekemään sen, minkä Meriläinen teki. Hänelle, vaatimattomalle maamiehelle ja sepälle, on kansamme kiitoksen velassa verrattomasta suurtyöstä, esihistoriallisiin aikoihin ulottuvien uskomusten syvimpien juurien paljastamisesta.

Kysymykseen, miten *Heikki Meriläisestä* on tullut töittensä suorittaja, antavat vastauksen ensi sijassa hänen henkilölliset ominaisuutensa, toisessa ajan olot. Kiinnitän senvuoksi aluksi huomiota hänen elämänvaiheisiinsa, nojautuen hänen omiin muistiinpanoihinsa, kertomuksiinsa ja julkaisuihinsa sekä omaan henkilökohtaiseen tuntemukseeni. Varsinainen tuttavuuteni *Heikki Meriläisen* kanssa alkoi jo v. 1895, jolloin juhannuksena kävin häntä tapaamassa Sotkamossa Naapurinvaaralla. Silloin tutustuin niin sanoakseni taistelevaan *Meriläiseen*, joka miehuuden voiman tunnossa uhmasi ympäristöänsä. Sittemmin olen aina välistä joutunut hänen kanssaan kosketuksiin ja viimeinen tapaamiseni viime talvena on täydentänyt hänestä saamaani kuvaa. Totesin, että taistelujen tauottua oli jäljelle jäänyt auringonlaskua kuulakkaana syysiltana katseleva maamies, jonka mielessä muistot väikkyivät, kuni puiden kirjavat lehdet niiden vaarojen rinteillä, jotka silmää kohtaavat hänen kotiseudullaan. *Meriläinen* näytti elämänsä ehtoolla palanneen ensimmäisen rakkautensa luo, olevan kokonaan maanviljelijä, joka löytää

ilonsa ja huvinsa uudisviljelijän raadannasta. Niin hyvin kuin hän ansaitsisikin "viisaan levon", ei hän näyttänyt sitä hetkeäkään ajattelevan, vaan iloitsi voidessaan hedelmätöntä kivikkoa omin voimin viljelykselle raivata.

Odottaisi, että *Heikki Meriläinen* luonteeltansa olisi noita jäyhiä savolaisia, jommoisia niin yleisesti tapaa tuolla pohjoisessa hänen maamiestensä joukossa. Mutta niin ei ole laita. Korkea Luoja on sinkauttanut hänen sieluunsa tulikipunan, joka helposti leimahtaa ilmiliikkiin ja ajaa miehen tekoihin, jotka poikkeavat tavallisista. Lapsesta asti hän elää sotajalalla ympäristönsä kanssa; hän on liian vilkas ja suorasukainen, jonka vuoksi häntä ei ymmärretä. Vasta kun hänelle aukeaa suurempi tehtävä, runonkeruu, selviää, mihin hän kykenee. Suuri tehtävä valtaa hänet: yksinkertainen maamies ja seppä täyttää, jännittäen voimansa äärimmilleen, kansallisen tehtävän ja kantaa taloudellisten vaikeuksien ahdistamana kortensa kaikkien meidän yhteisen äitimme, isänmaan, hyväksi. Mistään muusta kansasta emme tunne tähän verrattavaa tapausta. Kuten hellittämätön pakko vaati Lönnotin runojen keruuseen, samoin sisäinen into ajoi *Meriläisen* samoille laduille.

Pian kahdeksankymmentä vuotta sitten, joulukuun 21:nä v. 1847, syntyi Kantolan tilalla Sotkamossa talon köyhille huonemiehille ankaralla itätuiskulla poikanen, joka isoisänsä mukaan sai nimen *Heikki*. Ahdistuksen aikoina, v. 1904, lausui *Meriläinen* tästä itse: "Lieneekö Luonnotar jo silloin tiennyt, että elämäni on yksi iltaan asti kestävä myrskypäivä vain." Silloin hän ei aavistanut, että päivä ainakin illaksi seestyi ja että elämänehtoo, kaikesta päättäen on muodostuva toisenlaiseksi — ei toimettomaksi levoksi, sillä siihen ei *Heikki Meriläinen* ole luotu — vaan tyyneksi, viihtyisäksi työkaudeksi.

"Korpelan Tapanissa" on *Heikki Meriläinen* kuvannut elämänsä alkutaipaleet. Surullinen on hänellä lapsuus, jo heti ensi luvun päällekirjoituksena on: "Itkin muistooni ensi kerran", toisen: "Tapani, souata Samppaa", kolmannen: "Minua piiskataan", neljännen: "Vankeudessa", viidennen: "Karkasin metsään." Vanhempain, etenkin äidin tyyli ja ymmär-

tämätön kohtelu teki kodin pienelle vilkasluontoiselle pojalle vankilaa kamalammaksi. Vasta kun isoisä muutti taloon, puhutteli poikaa kaimakseen ja otti metsästysmatkoille kanssaan, muuttui elämä siedettävämmäksi. Tästä isoisästään on Heikki antanut kauniin kuvan. Aikoinaan oli vanhus omistanut Kantolan tilan Korvaniemen kylässä Sotkamossa, mutta oli erään puoleksi petollisen kaupan vuoksi joutunut ruotilaiseksi saman kylän taloihin. Heikin isä Mikko ei ollut perinyt isänsä lahjoja eikä luonnetta, äiti Sanna Korhonen ei ymmärtänyt vähääkään poikansa vilkkaampaa luonnetta ja suurempia lahjoja. Isoisä sen sijaan oli aivan toista lajia. Suuresta ikäerosta huolimatta soveltuivat isoisä ja pojanpoika erinomaisesti yhteen, ja Heikillä onkin tämä suhde varhaisimman lapsuuden melkein pä ainoa valokohde. Ulkonäöltään jo he muistuttivat toisiansa; yhtäläistä oli sekin, että kummallakin oli syntyessä ollut hampaita suussa, isoisällä kaikki, pojanpojalla ei tosin kaikkia, mutta sentään kaksi, josta päätettiin, että pojasta oli tuleva lumoomaton taikuri.

Linnunpyynnissä isoisän kanssa kului aika kuin siivin lentäen; kun aamulla lähdettiin, palattiin vasta illalla. Näiltä matkoilta on varmaan Heikki Meriläisen oma kertomistaito peräisin. Ukko oli kuulu kielenkäyttäjää, vielä paljoa myöhemmin muisteltiin paikkakunnalla hänen puheitansa. Kun metsämatkalla väsyttiin, istui ukko telolle, lausui: "tie käydä, hako levätä, haon vierus haukotella", otti piippunysänsä, pani siihen rouheita, iski tulen, alkoi vedellä ja kertoa muisteloitaan pienelle seuralaiselleen. Ukko jäi koko talveksi taloon, Heikki eli kuin paratiisissa, eli kuten itse sanoo, "kyönäsi ukon kanssa kuin juottoporsas."

Syynä siihen, että Heikkimme tavantakaa joutui äitinsä piiskattavaksi, oli äidin mielestä hänen surutomuutensa ja häijyytensä. Raamattunsa hyvin tunteva äiti löysi rankaisulleen tukea vanhasta testamentista, jossa sanottiin, että se, joka vitsaa säästää, vihaa lastansa. Lapsesta oli vastattava Jumalan edessä, ja siis ohjattava se oikealle polulle. Ei ymmärtänyt äiti rukka, että näin tehden, askel askeleella vierotti luotaan oman lapsensa ja saattoi tämän sydämen kiveä kovemmaksi. Jo puolenvuotiaasta sai poika äidin ymmärtämättömyydestä kärsiä. Vilkas kun oli, potki tämä kapaluksensa rikki, äiti kiristi yhä tiukemmalle kapaloivyötä, ja niin taipuivat pojan polvet lopulta sisäänpäin, jäivät semmoisiksi ja antoivat myöhemmin aihetta pilkkaan, joka ei voinut olla loukkaamatta lapsen herkkää mieltä.

Kun vanhemmat olivat tulleet siihen luuloon, että

sielun vihollinen oli jo lapsena saanut sokaista ja riivata pojan, jatkoivat he kuritustaan paljon yli tavallisen lapsi-ian. Jo oli Heikkimme tulemassa kahdeksantoista vanhaksi, kun sattui seuraavankinlainen tapaus. Nuorukainen oli joltakulta naapurin pojalta saanut lainaksi laulukirjan, josta opetteli sanat lauluihin "Korkealla vuorella", "Kukkuu kukkuu kaukana kukkuu", joiden säveliä oli sattunut kuulemaan metsämatkoillaan. Tästä äiti niin sydämistyi, että ryhtyi kurittamaan poikaa, joka kuitenkin riisti äidiltä kuritusneuvot, mistä tämä otti niin pahakseen, että itki monta päivää, aina väliin lohdutellen katke-
raa mieltään sananlaskulla: "puiden pojasta pahasta, aivan pahasta ei puidenkaan".

Nurjasta kasvatuksesta johtui, että Heikkimme sen sijaan, että olisi tuntenut, kuten monet muut, mielihyvää lapsuutensa muistelemisesta, tunsu päinvastoin vavistusta suonissansa aina joka kerta, kun ajatukset eksyivät noille poluille.

Korvaniemen Kantolasta muuttivat Heikin vanhemmat Rasila-nimiseen taloon Korholanmäen kylään marraskuun viimeisenä päivänä v. 1849.

Tämän majanmuuton sanoo Heikki ensimmäiseksi lapsuutensa muistoksi, mikä osottaa hänen varhaista kehittymistään. "Muistan sen kaikkine pikkuseikkoinen kuni eilisen päivän tapahtumat" — hän kertoo v. 1905 — "Rasilan vanhassa pirtissä olen käärme toverinani pönkän takana viettänyt ne loppumattomat kesäiset päivät, mistä Korpelan Tapani kertoo." Jo huomenna tapasi uudessa kodissa poikaa hänen elämänsä ensimmäinen onnettomuus: hän putosi täyteläiseen vesisaaviin ja vasta puistelemalla saatiin virkoamaan henkiin. Tuleva ja sitä seuraavat kesät olivat myös mitä ikävempiä. Sillä melkein kaikki näitten kesien arkipäivät hän sai olla yksin Rasilan puolipimeässä, lahossa pirtissä pönkän takana. "Kukahen lukisi" — hän miehenä huudahtaa tätä muistelllessaan — "ne kyyneleet, mitä siellä itkin, ennenkuin itkusta väsyneenä ja kaikin puolin likaan tahrautuneena aina nukuin suulleni lattiaan!" Toisena kesänä hän sai vankilaansa seuralaisen, tosin oudonlaisen. Loppukesällä oppi näet kellahtava, vaaleakirjainen iso käärme kulkemaan pirtissä. Niin pian kuin muut ihmiset, mitkä töilleen lähtiessään antoivat Heikille voileivän ja piimäkupin ja jyräyttivät raskaan pönkän oven päälle, olivat menneet, tulla loirotti lahosta seinähirren raosta tuo tuttu elukka piimää juomaan pojan piimäkupista, jonka jälkeen meni ikkunasta tulevaan päiväpaiste-levyyyn ja viihteyti siinä pienelle sykkyrälle. Sitä myöten kuin auringonpaiste siirtyi, siirtyi käärmeikin, nosti päänsä ja vetäytyi hil-

jaisella liikenteellä siihen, mihin aurinko eheimmästi paistoi. Tämä oli pojasta verrattoman hauskaa: päiväkaudet hän seurasi sen menettelyä ja vieräkehti pitkänään sen mukana. Teki mieli sitä silittääkin, mutta se ei antanut, rupesi, näet, irvellä ikenin kähi-semään. Syksykesällä palasi äiti kerran arvaamatta kotiin, tapasi käärmeen piimäkupilla ja tappoi sen. Itkien suri poika käärmeen kuolemaa, mutta talon väki päätteli: ei ole paljoa ihmisen luuta, kun semmoista sääli!

Rasilassa elivät Heikin vanhemmat viisi ja puoli vuotta, josta muuttivat Viitala-nimiseen taloon samassa kyläsä, jossa Heikki sitten oli siihen asti, kunnes neljänkolmatta vanhana läksi pois. Rasilassa olon viimeisenä vuonna kuoli isoisa. Oli jo aikakin, ukolla oli omien sanojensa mukaan "yhdeksänkymmentäseitsemän vuotta kerällensä ajan solmuista lankaa". Äkkiä sairastui isoisa keväällä, kun luonto vitkosi elon. Lähdöstänsä tietoisena lausui ukko: "Lehti puuhun, ruoho maahan, minä marras maan rakohon", ja toisen kerran:

Jo nyt on, poikani,
Kalman käpy leuallani,
Surman suitset suussa,
Tuonen ohjat olkapäillä.

Sanat syöpyivät pojanpojan muistoon niin syväälle, että hän vielä viime talvena ne kertasi, samassa yhteydessä kertoen, kuinka ukko syksyllä ensi saaliin saatuaan kumarrellen kiitteli antajia:

Annoitpahan, metsä, mieluisesi,
Tellervoinen tervehesi,
Tarhasta Tapion liinnan.

Paljon kokenut, maailman murtama vanhus pääsi rauhaan; mutta hellyyttä kaipaava poikanen jäi ystä-

vättä. Käsi, joka niin usein oli silitellyt hänen päänsä, oli nyt hervoton. "Silloin jäin ensi kerran ystävättömäksi maailmaan" — lausuu Meriläinen myöhemmin itse, jouduttuaan maailman murjomaksi — "mikä seikka on uudistunut useita kertoja, sillä pahana päivänä katoovat ystävät näkyvistä".

Lapsuuden puheena ollessa, mainitsee Heikki oppineensa lukemaan siten, että kun kolmea vuotta vanhempaa sisarta Eeva-Kaisaa opetettiin lukemaan, hän sitä peliä tunkeutui aina katsomaan ja oppi paljon enemmän kuin opetettavana oleva sisarensa. Lukusilla loisti Heikki taidollansa, ja toisten lasten

taitamattomuuden ja ujouden vuoksi antoi arvoisa rovasti äidille vakavat nuhteet, mutta äiti selosti kotona asianmenon omalla tavallaan isälle, joka päätteli: "Vähät kait se nyt tekee kesää tahi talvea suruttoman pappirahjan kiitos, saipa tuon kuka hyvänsä", ja Heikin kinkeriltä lahjaksi saama kirja, jossa kerrottiin lähetysaarnajista,

annettiin siskon käteen ja käskettiin viedä uuniin. Kuilu lapsen ja vanhempain välillä tästä vaan suureni.

Koko lapsuuden ja nuoruuden aikana oli köyhyys Heikin kodissa ainainen vieras. Selvistä ruis- tai ohrajauhoista ei tehty yhtään taikinata muulloin kuin kekriksi ja jouluksi, eikä kaikkina vuosina silloinkaan. Enemmän kuin puoleksi sekoitettiin taikinaan petäjän kuorista, tähkistä, suolaheinistä ja oljista, vieläpä joskus jäkälöistäkin survotuita jauhoja. Tämä alituinen huono leipä vaikutti sen, että Heikki, niin pian kuin alkoi kynnelle kyetä, rupesi pyytämään lintuja ja kaloja. Vanhemmatkin mielellään näkivät tämän, sillä toimi tuotti koko perheelle ruuan apua, vieläpä herkkuaikin. Pojan tämä vapautti kodin piiristä; metsään päästyään hän, omien sanojensa mukaan, oli iloinen kuin kesäinen karitsa ja päivät

SYKSYINEN KUUTAMOKUVA.

E. Uotilan maalaus.

kuluivat nopeasti iltaan. Kotona tuppisuuna olleelle pojalle syntyi Tapion karjoja pyydystäessä lauluja aivan kuin itsestään. Niistä kajahtelivat vaarojen rinteet, humisivat salot. Keväät, syksyt ja talvet kuluivat näin pyydystysmatkoilla. Surunsa ja ilonsa hän puheli Jumalan puille, haastoi haavan lehtisille. Eivätköhän useat kansanlauluistamme ole syntyneet juuri samalla tavalla?! Ahon koivu, kaikuva kangas, laaka lammin ranta, ovat varmaan ensimmäisinä saaneet kuulla useimmat kansanmiehen sydämen purkaukset. Sensijaan pyhäpäivät olivat pitkiä kuin iankaikkisuus, kun näet pakotettiin lukemaan tai kuulemaan tuhansia kertoja luettuja ja kuultuja yksitäisiä ja samoja uskonnollisia kirjoja. Tästä ei sallittu iän karttuessaan pienintäkään poikkeusta.

Mieheksi vartuttuaan tuli Heikistä oiva maamies, ankara raataja. Hän teki työtä hartian väellä, koti vaurastui silminnähdessä ja äitikin alkoi uskoa pojastaan parempaa. Mutta silloin tuli äkkiä käänne: Heikki rakastui toimeliaaseen talollisen tyttäreen Anna Huotariin, joka Heikin vanhempain mielestä oli liiaksi maailmanmielinen eikä ollut kyllin varakaskaan. Kotona syntyy pitkäaikainen, ankara kamppailu, omaiset koettavat kaikin mahdollisin keinoin tehdä tyhjäksi Heikin naimahankkeet. Viimein uhaetaan Heikki tehdä perinnöttömäksi ja ajaa pois kotoa, jos ei eroaisi Annasta. Silloin, tammikuun 28:nä v. 1872, "lähdin kotoa" — kerromme hänen omat sanansa — "ja halki pakkastuiskun melkein puolialastomana menin yli kahden peninkulman kaukana olevaan Annani kotiin, missä ollessani muutamia päiviä toimitimme asianne kuulutuksille." Sen tehtyä lähti Heikki muutamaksi viikoksi sepän oppiin oppiakseen tekemään viikatteen ja kirveen teriä. Oppittuansa täydellisemmin sepän ammatin, lähti

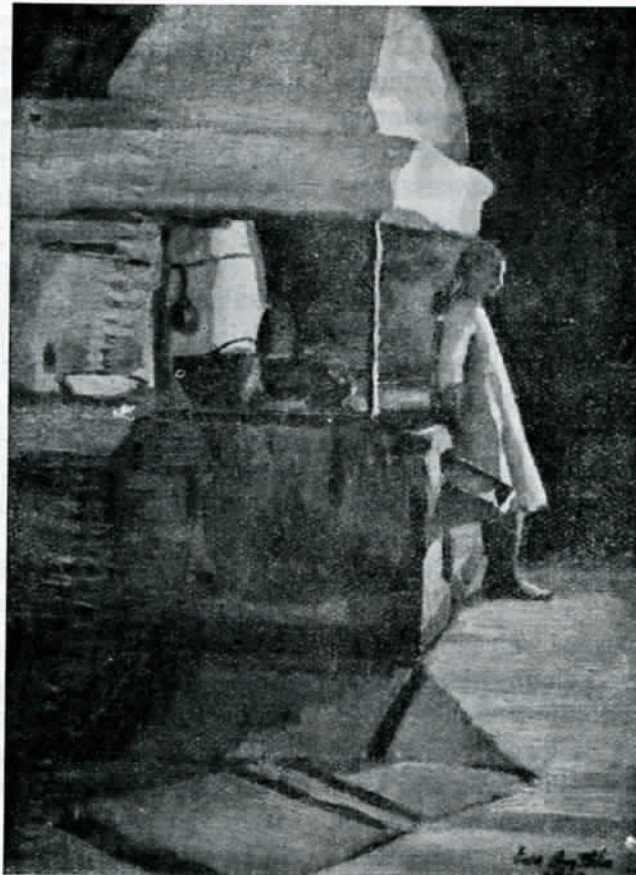
Heikki Kuhmoon ja Venäjän-Karjalaan sepän töitä tekemään ja palasi kesällä sievonon rahasumma mukanaan. Syksyllä eräänä marraskuun päivänä pidettiin sitten häät ja nuoripari asetui huonemiehiksi Korhola-nimiseen taloon Naapurinvaaralle. Siihen laittoi Heikki oman pajan, jossa teki talvisydämen ajan työtä lähteäkseen kevään tullen ulkokyliin työhön. Kotona ollessa ei tarvinnut vierasta pajamiestä pitää; tarvittaessa vaimo tuli lietsomaan ja lyömään rautaa, muina aikoina hän kutoi kankaita melkein yöstä päivää.

Pienen kodin asujat olivat kuin luodut toisiansa varten. "Elämä tuntui niin lumoavan viehättävältä, niin rakkaalta, niin vapaalta, niin rauhalliselta, että mielestäni turhaan sanottiin maailmaa murheen ja surun laaksoksi", arveli nuori aviomies, aavistamatta, että koettelemusten aika ei tähän ollut päättyvä.

Avioliittonsa ensi aikoina oppi Heikki vasta kirjoittamaan. Tämän taidon opetti hänelle hänen nuori vaimonsa, jonka muuan Sotkamon pappilassa palvelleet Juho Korhonen oli opettanut kirjoittamaan. Kolme vuotta oli näin kulunut sepäntöissä, kun vakava onnettomuus kohtasi Heikkiä. Eräänä toukokuun päivänä lensi tulinen

raudan kappale hänen silmänsä polttaen sen niin pahoin, että hänen täytyi olla toista kuukautta Oulussa lääkärin hoidossa. Silloin sattui paraimmoiksi, että loppukesäksi maanmittari A. Lönnbohm tarvitsi apumiestä toimitettaessaan lohkomistyötä Ylisotkamon kylässä. Heikki pääsi semmoiseksi ja oli sen perästä vielä kymmenen kesää saman maanmittarin palveluksessa. Tänä aikana tapahtui myös se muutos, että perhe sai Annan perintönä oman kodin Naapurinvaaran Heikkilässä, jota se asui kahden lankomiehen kanssa yhdessä.

Elettiin vilkasta suomalaisuuden nousukautta. Heikinkin henkinen näköpiiri laajeni, isänmaalliset

KOTILAMPOJA.
Eva Anttilan maalaus.

kysymykset alkoivat kiinnittää hänen huomiotaan. Hän alkoi lukea kirjallisuutta: Kalevalaa, Aleksis Kiven Seitsemää veljestä y.m. Heräsi kaipio parempaan ja tunne siitä että omalta osaltaankin oli velvollinen jotakin tekemään. Näkyväiseksi tulokseksi tuli kansakoulu, jonka hän omilla varoillaan perusti. Tammikuun 25:nä v. 1886 se aloitti toimintansa, ja oli se Heikin kotona kuusi ja puoli vuotta, kunnes Sotkamon kunta sen otti huostaansa ja sijoitti koulua varten rakennettuun taloon Naapurinvaaran kauniille rinteelle.

Mutta perheen onnelta alkoi kaivaa pohjaa vihollinen, joka sai jalansijaa siitä, että talolla oli useampia isäntiä. Kolmen isännän käsissä talo velkaantui ja v. 1893 se täytyi myydä veloista. Nyt seurasi vuosikymmenen kestävä käräjänkäynti, tuskan ja ahdistuksen aika. Heikki taisteli sydänveriin asti loukkautuneena kohtalon kovuutta vastaan, mutta turhaan. V. 1898 hän menetti oikeudessa asiansa ja tuomittiin konkurssitilaan. Isku oli liian ankara: Heikki luuli tulevansa mielenhäiriöön. Kuolema näytti synkkinä hetkinä elämää paremmaksi. Muuana kevätillana hän istuu Tikkalanniemen sillalla kama-lissa houreissa myöhään yöhön, mutta elämä voittaa, hoippuroiden kuin huono sairas palaa hän kotiin, missä tapaa vaimonsa kyynelissä viehkuroimassa vuoteellaan ...

Mutta kesä tuli ja luonto paransi sairaan mielen. Halolan iloisen isännän seurassa kalanpyydössä alkoi kaiho sulaa mielestä. Surusta toinnuttuaan Heikki, kiihkeässä mielentilassa kun oli, julkisesti väitti tul-leensa syyttömästi tuomitukseksi, sillä raskaalla seu-rauksella, että hänet v. 1904 tuomittiin tuomarin loukkaamisesta neljäksi kuukaudeksi vankeuteen. Onneksi pelasti silloin sattunut yleinen, perintöruhti-naan syntymän johdosta annettu, armahduskirja uupuneen miehen rangaistuksesta, jonka kärsimisen hän tuohon aikaan heikon terveytensä vuoksi katsoi itsellensä merkitsevän melkein kuolemaa.

Heikkilästä lähdettyään oli Meriläinen kodittomana vain 8½ kuukautta. Tammikuussa v. 1899 hän Oulu-järven pohjoispuolelta läheltä Kiehimän suuta osti puolen Pääatalo-nimistä tilaa, jonka kaupan etumak-suun hän m.m. käytti Suom. Kirj. Seuralta saamansa 350 markan suuruisen apurahan. Talo oli rappiolla, mutta olipahan kumminkin katto pään päällä.

Pitkäaikainen jännitys oli, sittenkun oikeuden-käynti seurauksineen oli ohi, vienyt miehen henkiset voimat miltei kokonaan. 28:nä jouluk. 1908 hän kir-joiittaa: "Nyt tunnen elämän vaivoista väsyneeni siihen määrin, etten uskalla aikoa mitään. Mutta sa-

nomattoman somalle tuntuu, kun vanhuuteni päivien suojaksi on oma koti, jonka tyynestä voin katsella olleisiin päiviin, kuni akkunasta myrskyiselle merelle, josta ihmeen kautta olen pelastunut." Ja edempänä hän, kooten yhteen sen tunnelman, joka oli ollut hänen siihenastiselle elämällensä tunnusmerkillistä, lausuu: "Tässä olen elämäni tapahtumia ker-tonut ikäänkuin hyppien korkeimpia kiviä myöten aina kiveltä kivelle, jättäen koskematta ne pienet kivet, mitkä isojen kivien väliin sovitettuina synnyt-tävät yhden kiinteän maanpinnan. Nämä pienet ki-vet kuitenkin ovat yhtä kovia kuin isotkin kivet ja ovat ne yhtä kirkkaina muistossani, että koko elä-mäntieni on melkein valoton monimutkainen juova aina Rasilan käärmeperitistä tänne asti. Kirkkaina valopilkkaina ovat kuitenkin ne monet todelliset ys-tävät ja hyväntekijät, jotka osanotollaan ovat tuke-neet elämäni. Mutta todeksi kuitenkin jää se vanha sananlasku, että "kauvas vaivanen lapsi muistaa"."

Kajaanilaisen kauppiaan Kalle Korhosen mainitsee Meriläinen siksi mieheksi, joka auttoi hänet jaloille tuon onnettomuuden ajan jälkeen. Uusi talo sijaitsi kauniilla paikalla, johon näkyivät kaukaiset vaarat ja Oulujärven siintävät selät, puhuen kieltä, joka vähi-tellen saattoi tasapainoon järkytetyn mielen.

Kiehimän suuhun oli Meriläinen ajatellut jäävänsä loppuiäkseen, mutta talon hän kumminkin v. 1914 möi ja osti pienemmän palstatilan Oulujoelta Mies-lahden kylästä, missä nyt elelee maata viljellen, ka-lastellen ja puuhailten kuin maamies konsanaan. M.m. hän vielä vuosi pari sitten raivasi kahden heh-taarin alan uudismaata ja loi kovaan savikkoon met-rin leveätä ojaa pitemmältä kuin lähiseudulla yksi-kään. Hän luottaa edelleen itseensä, mutta nyt hän on yksin, sillä elämänkumppalinsa on hän kadottanut oltuaan 54½ vuotta avioliitossa. Myrskyä on vih-doin seurannut tyyni; entinen kiihkeä, tulta puskuva mieli on nyt lauhtunut. Mutta vielä nousee jalka kepeästi ja puhe sujuu vilkkaasti; sanalla sanoen sekä ruumiilliset että henkiset voimat ovat ihmetel-tävän hyvin säilyneet. Että tämä kaikki on mahdol-lista, luulen puolestani johtuvan siitä sukupolvia pe-rintönä kulkeneiden voimien keskittyneisyydestä, joka pienestä alkaen on ollut tunnusmerkillistä Heik-ki Meriläiselle. Se on nostanut hänet ympäristöänsä ylemmäksi ja tehnyt hänelle mahdolliseksi hänen suurtyönsä, taikojen ja runojen keruun, sekä kirjal-lisen toiminnan, joihin seuraavassa kirjoituksessa aion luoda katsauksen.

A. R. Nieminen.